

çocuk edebiyatında usta heyecanı

İnsan çok sayıda yerli ve yabancı çocuk kitabını sürekli okuduğu zaman heyecan duyması zorlaşıyor. Daha seçici ve zor beğenir oluyor. Eğitimi gereği eleştirel bir gözlemlikle de okuyunca çoklukla haz duyması da zorlaşıyor. Ama kimi zaman öyle bir kitapla karşılaşılıyor ki, çocuklar adına yüreği sevinçle doluyor. Bir an önce paylaşmak istiyor. Cemil Kavukçu'nun son eseri "Bir Öykü Yazalım mı?" işte böyle bir eser. Bu eser hem sınıf içinde hem de çocuk tek başına okurken çok yararlı olabilecek, çocuğu yazmaya özendiren; zaten kendi kendine bir şeyler yazma heveslisi çocuğa ise küçük ipuçları sunan ve gücünü bir solukta okunabilmesinden alan bir kısa roman.

Cemil Kavukçu kitabın girişinde kendi çocuk halinden söz açmış. "Okuduğum çizgi romanlara özenerek defterler alıp kendi uydurduğum serüvenleri yazıp çizdim. Büyüdüm, hayal dünyasında yaşayıp hayallerini yazan biri oldum sonunda. Bir yanım hiç büyümeyip çocuk kaldı." İyi ki öyle olmuş da bize Bopato'lardan sonra şimdi de bu kitabı armağan etti.

Romanın kahramanı Fatoş, çok sevdiği bir yazarın okulunu ziyaret edecek olmasının heyecanı ile uykusuz bir gece geçirir. Yazar, toplantı salonuna gelip anlatacaklarını soluksuz dinlemek için hazırlanmış öğrencilere beraberce bir öykü yazmayı teklif eder. Önce öyküye konu bulmaları gerekecektir. Yazarın yönlendirmesi ile leyleği konu alan bir öykü kurmaya başlarlar. Öykünün canlı olabilmesi, okuyanın zihin gözünde canlanabilmesi için gerekli olan betimlemeleri ve düşünce sürecini yazar adım adım çocuklara yasar.

Çocukların da katkılarıyla öykünün geçeceği yer, zaman ve öykü kişileri belirlenir. Bundan sonra yazar çocuklardan yeri, zamanı, kişileri belli olan bu öykünün boşluklarını tamamlamalarını ister. Leyleğin başına ne gelmiş? Havalarda soğuyunca ne olacak? Yaşlı adam kim? Leyleğin duygu ve düşünceleri neler? Olaylar nasıl bir sona bağlanacak? Bu arada çocuklara öykü yazarken sakıncaları gereken davranışları da şöyle belirtir:

* Kimsenin hayal dünyasına karışmaması için öykü yazarken öykünüzü kimseye okuyup, fikir almayın, paylaşmayın.

* Öyküye nasıl başlayayım? İlk cümlem nasıl olsun? gibi kaygılardan uzak durun. Nereden isterseniz oradan başlayıp kesme, biçme, ekleme, budama işlemlerini öykünüzü

bitirdikten sonra yapın.

* Öykünüzü en az bir hafta demlenmeye bırakın. Sonra öykünüzü baştan okuyup düzeltin. Örneğin gereksiz süslü, püslü tümceler ya da sık tekrarlanan sözcükleri ayıklayın.

* Öykünün sözcüklerle resim yapmak olduğunu hep aklınızda tutun.

* Okurun zihninde bir resim çizmesini kolaylaştıracak biçimde iletişim kurun.

İşte bu konferansı dinleyen Fatoş, yazması gereken öykünün ilhamını ve ipuçlarını o hafta sonu gittikleri Leylek Köyü'nde bulur.

Orada tanıştığı Sait Dede'nin anlattığı Lepirdek isimli leyleğin öyküsü Fatoş'a yazacağı öyküde ilham kaynağı olur. Bundan sonra yazma süreci ve bu süreçte Fatoş'un düşüştüğü kimi açmazlardan yazarın sözcüklerini anımsayarak nasıl kurtulduğu öykülenir. Dikkatli okur, yazarın romanını nasıl öykü öykü dokuduğunu da bu sırada gözlemleyecektir.

Sonunda tüm öyküler yazara ulaşır. Yazarın kararını kitabı okuyunca göreceksiniz. Benim tek eklemek istediğim, yazma heveslisi olduğunu düşündüğünüz ya da yazma potansiyeli gördüğünüz tüm çocukları Can Çocuk'tan yayımlanan bu kitapla tanıştırın.

Kim bilir belki de geleceğin usta bir yazarının filizlenmesine katkınız olur.

Sait Faik ödüllü Kavukçu, leyleğin gözünden dünyaya bakılabileceğini çocuklara duyumsatırken bir başka Sait Faik ödüllü usta, Tarık Dursun K. ise 919 nolu bir otobüsün gözünden de yaşamın aktarılabileceğini büyük bir ustalık ve edebi haz duygusu içinde çocuklara örnekler. Tarık Dursun K.'nın Can Çocuk'tan

çıkan "Kırmızı Otobüs" kitabını neredeyse ders çalışır gibi, dikkatle okudum. Hayhayı gitmiş, vayvayı kalmış örneğindeki gibi deyimleri kullanarak anlatısını zenginleştirmesini fark ettim.

Bir otobüsün gözünden yaşama yaptığı tanıklığı, örneğin evinden kaçan çocuk yaştaki iki sevgili, otobüste doğum yapan kadın, balçıga saplanan minik sıpanın kurtarılmaya çalışılması ile duyumsatılan canlı her varlığa saygı ve her varlığın yaşamının ne denli değerli olduğu duygusu, otobüste unutulmuş, bir anne kedinin yavrularını doyurma çabası, sürücünün otobüsle kurduğu ona "evlat" diye seslenmesi ile duyumsatılan bağ, yazarın anlatım gücünün kanıtları. Anlatıcı sesin otobüs olduğu öyküler çocuk yazınında çok sık karşılaştığımız bir durum değil. Hele bir de anlatıcı ses çok doğal geliştirilmişse bu gerçekten çok eşsiz bir örnek olarak çocukların hem bakış açısını, hem edebi kültürlerini zenginleştiriyor.

Bir tek, kitabın editörünün sayfa 19 ve 29'da yer alan sigara göndermelerini -örneğin "sürücülerimiz dinleniyorlar, cigara içiyorlar, toplanıp yemek yiyorlar" örneğinde olduğu gibi çıkarılmasını sağlamasını beklerdim. Çünkü bu anlatımlar öyküye hiçbir şey katmadığı gibi çocukların beynine gereksiz yere sigara içmeyi sokuyor.

Son kitap yine çok usta bir öykücünün Oktay Akbal'ın Güneşli Kitaplığı Köprü Kitaplar dizisinden yayımlanan "Kırmızı Yoyo" isimli eseri. Akbal da Sait Faik ödülü almış usta mı usta bir öykücü.

Semih Gümüş, kitabı tanıtırken öyle güzel söylemiş ki en iyisi o sözleri paylaşmak: "Türkçe'nin bir edebiyat dili olarak güzelliğini, dilin ya-

lın halinin de ne denli zengin olabileceğini, gerçek hayatın nelerinin anlatılmaya değer olduğunu görmek için, sağlam bir denektaşdır o. Kırmızı Yoyo, genç okurların damagında bıraktığı tadın yanında, bana kalırsa, yazma isteği de uyandırabilir."

16 öykünün yer aldığı "Kırmızı Yoyo" kitabı, kan kırmızı bir karpuz diliminin peşinde anımsanan çocukluğun da öykü konusu olabileceğini kanıtlıyor, kırmızı bir yoyonun da. Yaşamda yalnızca bir kez yaşanabilen bir mutluluk "O Haziran Günü" ile kurmaca konusu yapılmış. Yazar, "Lunapark" öyküsünde yaşamının anlamını da fısıldıyor. "Yaşamak, koşmak, yazmak, bu dünyaya bir şeyler bırakmak..."

Akbal, kuşkusuz bu dünyaya güzel bir şey bırakanlardan. Yaşamını kitabın son öyküsü olan "Bir Sabah" öyküsünde olduğu gibi insanları uyutulmaya karşı uyandırmaya, düşündürmeye, bilinçlendirmeye adanmış. Uyutulmaya karşı uyarısını öğüt vermeden düşündürmesi, bir öyküyle sezdirmesinden çıkarılacak ne çok ders var. 1923 doğumlu yazarın Türkçesi ise değme genç yazardan daha canlı, en çok bu özelliği etkiledi beni.

Bu ay yazıma konu olan yayınevlerinden Can Çocuk 30., Güneşli Kitaplığı ise 15. kuruluş yılını kutladı. Her iki yayınevine de daha nice yıllar böylesine güzel eserlerin çocuklarla buluşmasına katkı sağlayabilmelerini dilerim.

Nâzım Hikmet dostluğu, namuslu bir kitaba benzetmiş. Bu ay tanıttığım üç kitap da dilerim güvenilir bir dost misali çocuklarımızın başuçarlarında yerlerini alır. Dilerim kitaplara ilişkin koyu bir sohbet sürer evlerinizde.

